

WIDW #6: SAMENVATTING

Manuela Kalsky is hoogleraar Theologie en Samenleving aan de VU en directeur van het Dominicaans Studiecentrum. Zij doet onderzoek naar flexibel geloven – zingeving voorbij de grenzen van religies. Op 15 maart jl. gaf ze een lezing in het kader van Wetenschap in de Wijk.

– verslag: Herbert Koobs –

Begin 20e eeuw was 98% van de Nederlanders lid van een kerk. Volgens het onderzoek God in Nederland van 2007 was 60% niet-kerkelijk. Bij de herhaling na 10 jaar, en onlangs verschenen, is dat opgelopen naar 67,8%. In 1968 voorspelde Peter Berger in de New York Times dat de hele wereld seculier zou worden en het christendom aan het begin van de 21ste eeuw alleen nog een kleine sekte zou zijn. Die voorspelling is niet uitgekomen. Wereldwijd neemt gelovigheid juist toe. In 2010 waren er 1,6 miljard moslims en 2,17 miljard christenen. Conclusies uit onderzoek toen was dat de wereld booming religieus is; dat religie een niet te onderschatten machtsfactor is; dat je om de wereld te begrijpen kennis moet hebben van religies; dat kinderen zo opgevoed moeten worden dat ze iets afweten van religies en wat het voor mensen betekent religieus te zijn.

Europa wordt steeds meer seculier, maar dat is op wereldschaal een uitzondering. Het Christendom heeft zich verplaatst van Europa naar Azië, Afrika en Latijns Amerika. De verwachting is dat het aantal gelovigen tot aan 2050 alleen maar zal toenemen. Binnen Europa is Nederland ook uitzonderlijk in het bijna fundamentalistisch afwijzen van religie.

Het onderzoek God in Nederland is interessant. In 2007 gaf 40% aan 'ietsist' te zijn: buiten de kerk, maar wel behoefte aan iets spiritueels. Elders in Europa gaat het dan eerder om atheïsten.

Omwille van de vergelijkbaarheid wordt dit onderzoek naar religie in Nederland om de tien jaar herhaalt. Punt van kritiek van Manuela Kalsky is dat hierin alleen naar de christelijke godsdienst wordt gekeken en niet naar moslimgemeenschappen of andere niet-christelijke groeperingen in Nederland: We hebben inmiddels ook 840.000 moslims en bijvoorbeeld zo'n 800.000 christenenmigranten. Zij zijn in het onderzoek niet meegenomen – terwijl zij juist bijdragen aan de toename van gelovigheid onder christenen. Het aantal rooms-katholieken neemt af en verwacht wordt dat in de komende vijftien jaar 1.200 van de 1.500 kerken zullen sluiten. Ook het aantal protestanten neemt af, terwijl dat onder klein protestants (orthodox) stabiel blijft.

De conclusie van het onderzoek is dat Nederland een postchristelijke samenleving is geworden maar dat dat niet betekent dat religie uit Nederland is verdwenen. Religie verschijnt op een nieuwe manier.

Amsterdam is zeer divers: 49% is autochtoon en 51% heeft een migratie-achtergrond. De vraag is dan waar integreer je in?

Het onderzoek van Manuela Kalsky richt zich op meervoudige religieuze binding (MRB – multireligious belonging). Ze onderscheidt drie categorieën: harde MRB (twee tradities naast elkaar), medium MRB (bijvoorbeeld christelijk en elementen van andere religies) en soft MRB (verschillende elementen, geen basisreligie: een hybride religiositeit). Vergelijk het met de oorsprong van het christendom. Het is een zelfstandige religie met elementen uit het jodendom en de Egyptische religie, de Griekse cultuur en andere religieuze groeperingen.

In Azië is MRB heel gewoon. In Japan is shinto voor het dagelijks leven functioneel, boeddhisme bij de dood met bijvoorbeeld begrafenisrituelen.

Het standaard onderzoek, zoals dat van God in Nederland, richt zich op lidmaatschap van een kerk, kerkbezoek en één religie – in dit geval het christendom. Onderschat wordt dat mensen hun religiositeit kunnen ontleen aan meerdere religies. En dan gaat het om rituelen en praktijken, verhalen en symbolen, ervaringen, ethiek uit meer dan één religieuze bron.

In de eerste onderzoeken naar MRB werd gezocht naar bruggen tussen twee religies, nu richt het zich op die meerdere wortels. 'Belonging' wordt dan niet als lidmaatschap bij een bepaalde religieuze club opgevat, maar eerder als zich thuis voelen, verbonden zijn, geïnspireerd zijn door. In Nederland is MRB geen randverschijnsel – het gaat om 24% van de bevolking.

Met MRB transformeert religie en de oude categorieën passen daar niet meer bij. Afbakeningen en duidelijke grenzen bestaan niet meer bij de mrb'ers, alles wordt vloeiend. En de uitdaging is hoe dat te meten in de wetenschap.

(<https://www.facebook.com/demeevaart/>)

de meevaart

**Balistraat 48A
1094JN Amsterdam
Tel: 020-331 9131**

**KVK nummer: 53233786
RSIN: 850803391**